

Қазақстан Республикасының білім және ғылым министрлігі

Д. СЕРІКБАЕВ АТЫНДАҒЫ ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН МЕМЛЕКЕТТІК
ТЕХНИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Г. Жомартқызы
ИНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

5B070400 - «Есептеу техникасы және бағдарламалық қамтамасыз ету»
мамандығының студенттеріне арналған дәрістер курсы

Өскемен

6-ДӘРІС. «CSS ТЕХНОЛОГИЯСЫ» (жалғасы)

Лекция жоспары:

- SPAN элементі;
- DIV элементі;
- CSS тегі шегіністер;
- CSS тегі ішкі жазықтары;
- CSS тегі мәтін параметрлері.

SPAN элементі

SPAN – бұл қолданысы мәтіннің блокаделануына әкеліп соқтыртпайтын жалпылама жолдық белгілеу элементі. Ол FONT, I,B,U, SUB және тағы басқа элементтердің орнына қолданылады. Осындай сәйкестіктердің мысалын келесі кестеден таба аласыздар.

Кесте 6.1. - Элементтер сәйкестігінің кестесі

HTML-элемент	CSS-аналог
<FONT COLOR=red> ...</FONT>	<SPAN STYLE="color:red; ">...</SPAN>
<I>...</I>	<SPAN STYLE="font-style:italic; ">...</SPAN>
<B>...</B>	<SPAN STYLE="font-weight:bold; ">...</SPAN>
<U>...</U>	<SPAN STYLE="text-decoration:underline; ">...</SPAN>

Мысал:

```
<SPAN STYLE="font-weight:bold;">
```

Айқасатын

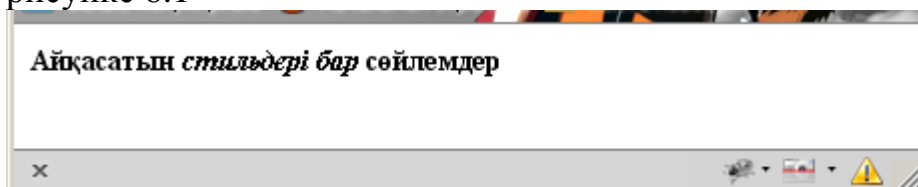
```
<SPAN STYLE="font-style:italic;">
```

стильдері бар

```
</SPAN>
```

```
сөйлемдер </SPAN>
```

Кодтың орындалуы суретте келтірілген Результат данного кода приведен на рисунке 6.1

Сурет 6.1 - span элементінің сипатталуы

6.1 DIV элементі

DIV әмбебап блоктың ролін ойнайды. Блокты элемент беттің (контекст) басқа элементтерінен бос жолмен бөліктенеді. DIV еш қандай мағыналы жүктемесі жоқ. Жиі DIV — беттің бөлімі деп айтады. Бірақта оның қолдануында CSS контекстінде ғана мағына бар. DIV-ті көрсету үшін үндемеу бойынша еш қандай ережелер жоқ. Ол тек тексттің жаңа жолы.

DIV бас элементінің шекараларынан блоктың шегіністерімен және блок шекараларымен байланысты стильнің атрибуттары қолдануға мүмкіндік береді, сонымен бірге "айшықтау", яғни қабаттасқан элементтің шекарасынан блоктың шекарасына дейінгі шегініс:

Мысал. Бұл мысалда браузер терезесінің ішінде блокты (DIV) элементі орналасқан, оның ішіне тағы бір блокты (P) элементі орналастырылған. DIV ақ фоны және шекарасы бар.

```
<DIV STYLE="margin:20px; padding:10px;">
```

Блокты элемент DIV белгілеу элементімен берілген.

```
<P>
```

Ол үшін шекара және белгінің бас элементінің шекараларынан шегіністер анықталған, сол сияқты қабаттасқан элементтері үшін да.

```
</P>
```

```
</DIV>
```

Осы кодтың орындалуы суретте көрсетілген 6.2

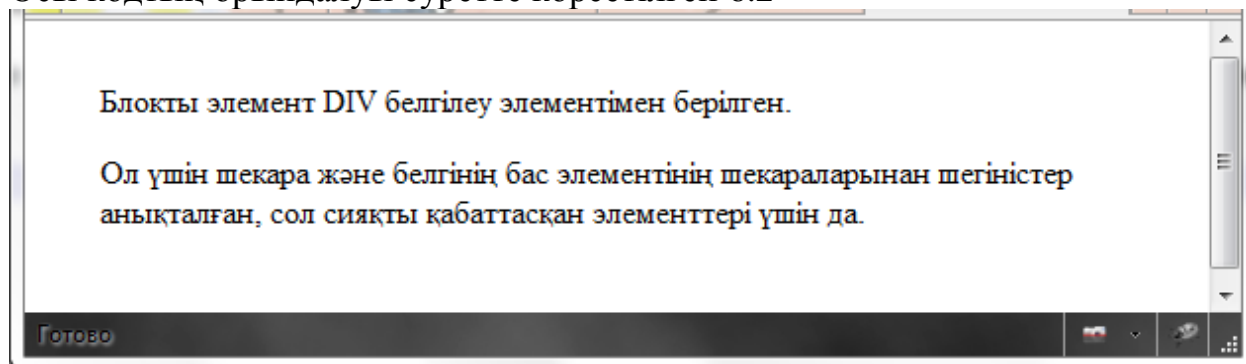
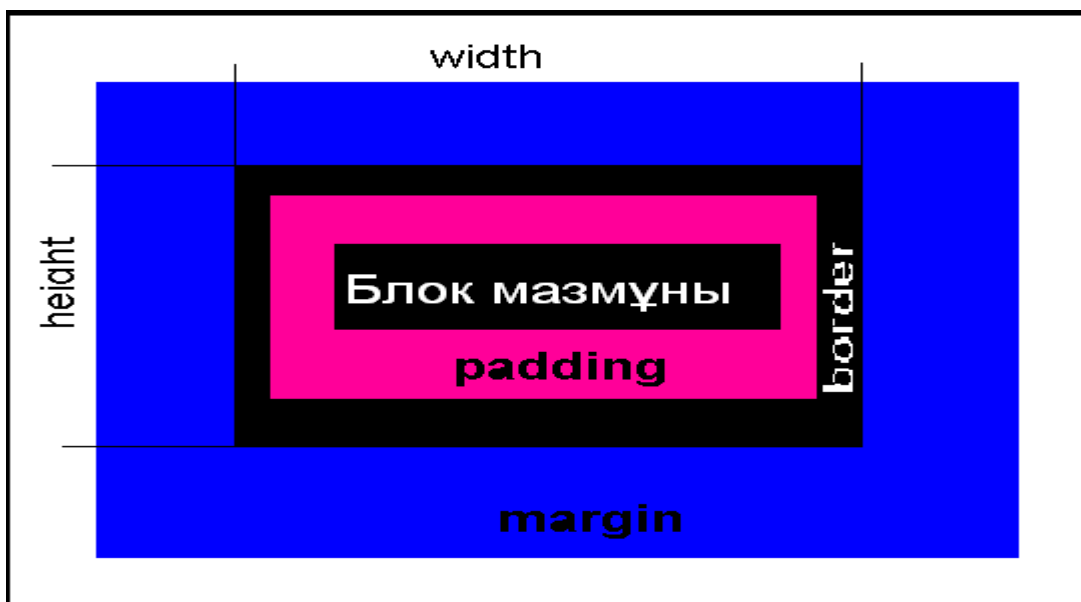

Рисунок 6.2 - DIV элементінің көрсетілуі

Текст блогі келесі қасиеттерге ие: биіктік (height), ен (кеңдік) (width), шекара (border), шегіністер (margin), айшықтау (набивки, padding), еркін орналастыру (float), айналып өтуді басқару (clear).

Блоктың графикалық қасиеттерін келесі түрде көрсетуге болады (Сурет 6.3).

Сурет 6.3 –Блока қасиеттері

6.3 CSS-тағы шегіністер

Шегіністер элементтер айналасындағы кеңістікті анықтайды. Ішіндегінің салынуын құр үшін теріс мәндерді қолдануға рұқсат етіледі. барлық шегіністер(жоғарғы, оң, төменгі және сол) жеке параметрлер қолдана тәуелсіз өзгертіледі, барлық шегіністерді бір уақытта өзгерту үшін margin параметрін пайдалануға болады(6.2 кестені қара). Internet Explorer Body тері 8px тең шегінісі бар.

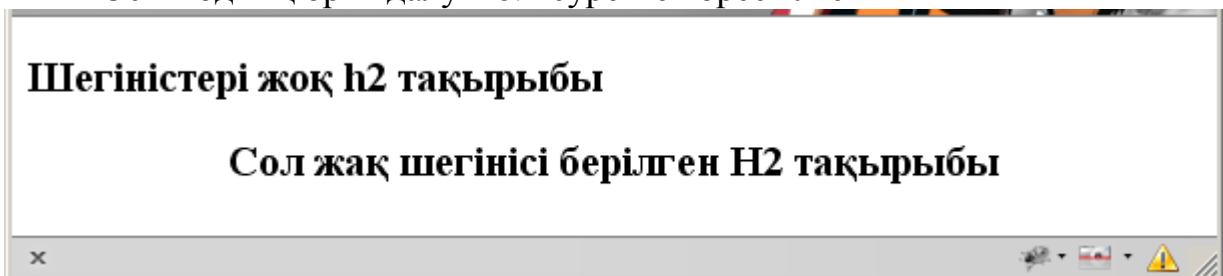
Кесте 6.2. - Блок шегіністерінің параметрлері

Параметр	Сипаттама	Мән
margin	Бір хабарлауда шегіністерді тапсыру параметрі	margin-top, margin-right, margin-bottom, margin-left
margin-bottom	Төменгі шегіністерді тапсыру параметрі	auto, length, %
margin-left	Сол жақ шегіністерді тапсыру параметрі	
margin-right	Оң жақ шегіністерді тапсыру параметрі	
margin-top	Жоғарғы шегіністерді тапсыру параметрі	

Мәндер былай тапсырылады:

- % - құжаттың жалпы биіктік/кеңдігінің %-мен шегіністі анықтайды,
- length - ұзындық, бекітілген шегініс анықталады;
- Auto – автоматты шегініс браузермен анықталады.
- Барлық параметрлер теріс мәндерді анықтауға мүмкіндік береді.

- **P { margin-top: -5px }**
- Мына код текст үшін сол жақ шегіністі анықтауды көрсетеді.
- **<html>**
- **<head>**
- **<style type="text/css">**
- **h2.rg {margin-left: 100px}**
- **</style>**
- **</head>**
- **<body>**
- **<h2>Шегіністері жоқ h2 тақырыбы </h2>**
- **<h2 class="rg"> Сол жақ шегінісі берілген H2 тақырыбы**
- **</h2></body>**
- **</html>**
- Осы кодтың орындалуы 6.4 суретте көрсетілген

Сурет 6.4 – Сол жақ шегінісі берілген текст

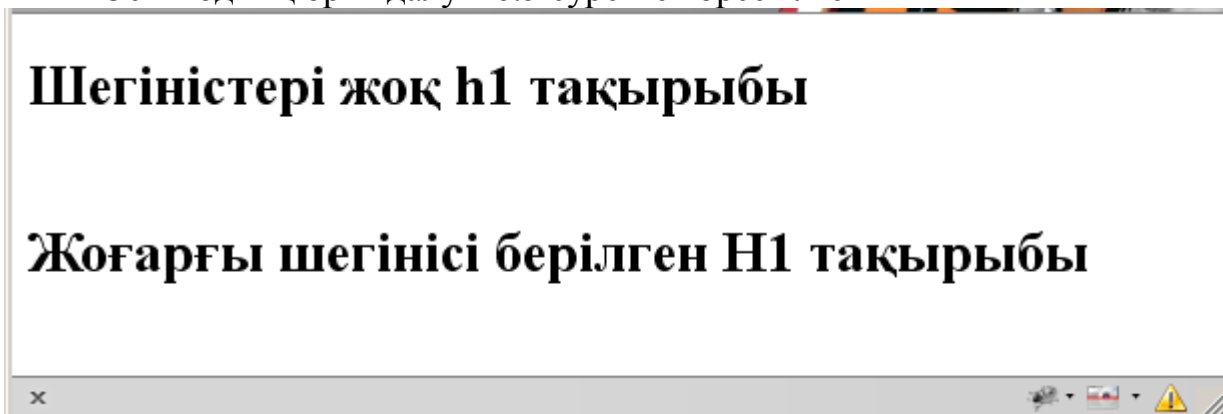
Бұл мысал мәтін үшін жоғарғы шегінісіті қалай беру керектігін көрсетеді.

```

<html>
<head>
<style type="text/css">
h1.tp {margin-top: 50px}
</style>
</head>
<body>
<h1>Шегіністері жоқ h1 тақырыбы </h1>
<h1 class="tp"> Жоғарғы шегінісі берілген H1 тақырыбы
</h1></body></body>
</html>

```

- Осы кодтың орындалуы 6.5 суретте көрсетілген

Сурет 6.5 – Жоғарғы шегінісі берілген текст

6.3.1 Margin параметрі.

Бір хабарлауда шегіністерді тапсыру параметрі. Параметр үшін теріс мәндерді анықтауға мүмкіндік береді.

Мысалы: барлық төрт шегініс 2px-ке тең болады.

p {margin: 2px}

Мысалы: жоғарғы және төменгі шегіністер 5px тең, сол және оң жақ шегіністер құжаттың ортақ енінің 10% құрайда

p {margin: 5px 10%}

Мысалы: жоғарғы шегініс 5px тең, сол және оң жақ шегіністер құжаттың ортақ енінің 10% құрайда, төменгі шегініс 2px тең

p {margin: 5px 10% -2px}

Мысалы: жоғарғы шегініс 5px тең, оң жақ шегініс құжаттың ортақ енінің 10% құрайда, төменгі шегініс 2px тең, сол жақ шегініс браузермен беріледі.

p {margin: 5px 10% -2px auto}

6.4 CSS-тағы ішкі өрісте

6.4.1 Блоктің ішінде мәтін шекарадан басталмайды. Шекара және блоктің мазмұны аралығында еркін кеңістік бар. Ол блок ішкі шегінісімен немесе теріс мәндер ескерілмеген padding деп аталады. Барлық өрістер (жоғарғы, оң, төменгі және сол) бір-бірімен тәуелсіз өзгертуге болады(кестені 6.3 қара).

Padding қолдануды көрсетейік:

Кесте 6.3 – Блоктың ішкі өрістерінің параметрлері

Параметр	Сипаттама	Мән
padding	Бір хабарлауда шегіністерді тапсыру параметрі	padding-top, padding-right, padding-bottom, padding-left
padding-bottom	Төменгі шегіністерді тапсыру параметрі	length, %
padding-left	Сол жақ шегіністерді тапсыру параметрі	
padding-right	Оң жақ шегіністерді тапсыру параметрі	
padding-top	Жоғарғы шегіністерді тапсыру параметрі	

Мәндер былай тапсырылады:

% - элементтің жалпы биіктігінен %-мен төменгі шегіністі анықтайды;

length - ұзындық, бекітілген төменгі шегіністі анықталады;

6.4.2 padding параметрі. Бір хабарлауда шегіністерді тапсыруға арналған параметр.

Мысалы:

p {padding: 2px}

-барлық төрт жақ үшін 2px тең өріс беріледі.

p {padding: 5% 2px}

- Мысалы: жоғарғы және төменгі өрістер 5% тең, сол және оң жақ өрістер жақын элементтің енінен 2px құрайда

p {padding: 2px 7px 5%}

- жоғарғы өріс 2px тең, сол және оң жақ өрістер жақын элементтің енінен 7px құрайда, төменгі өріс 5% тең

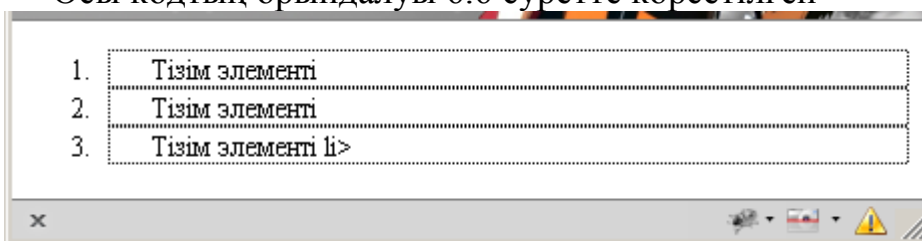
p {padding: 2px 5% 7px 5px}

- жоғарғы өріс 2px тең, оң жақ өріс жақын элементтің енінен 5% құрайда, төменгі өріс 7px тең, сол жақ өріс 5px тең.

6.4.3 Бұл мысал тізім элементтері үшін сол жақ өрісті қалай беру керектігін көрсетеді.

```
<html>
<head>
<style type="text/css">
li {padding-left: 20px; border: 1px dotted black;}
</style>
</head>
<body>
<ol>
<li>Тізім элементі</li>
<li>Тізім элементі </li>
<li>Тізім элементі li>
</ol>
</body>
</html>
```

Осы кодтың орындалуы 6.6 суретте көрсетілген

Сурет 6.6 – padding-left қасиетінің қолдануы

Бұл мысал тізім элементтері үшін төменгі өрісті қалай беру керектігін көрсетеді.

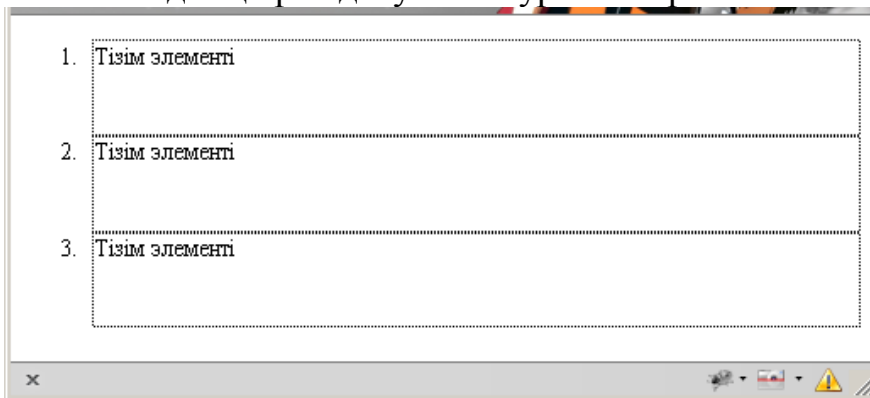
```
<html>
<head>
<style type="text/css">
li {padding-bottom: 1cm; border: 1px dotted black;}
</style>
</head>
<body>
```

```

<ol>
  <li>Тізім элементі</li>
  <li>Тізім элементі </li>
  <li>Тізім элементі li>
</ol>
</body>
</html>

```

Осы кодтың орындалуы 6.7 суретте көрсетілген

Сурет 6.7 – padding- bottom қасиетінің қолдануы

6.5 CSS-тағы мәтінінің параметрі

6.5.1 CSSтың мәтінінің параметрлері мәтіннің кескін-келбетін басқаруға мүмкіндік береді. Мәтіннің түсін өзгертуге, символ аралық интервалды үлкейтіп немесе азайтуға, мәтін тегістеуге, мәтінді қалыптауға, мәтін бірінші жолы үшін шегініс (азат жол) істеуге болады (Кесте 6.4).

Кесте 6.4 - CSS-тағы мәтінінің параметрі

Параметр	Сипаттама	Мән
color	Мәтін түсін береді	color
direction	Мәтін бағытын береді	ltr, rtl
text-indent	Элемент мәтінінің бірінші жолы үшін азат жол жасайды	length, %
line-height	Жолдар арасындағы интервалды береді	normal,length, %
text-align	Элемент ішінде мәтінді теңестіреді	Left,right, center, justify
letter-spacing	Символдар араарсындағы интервалды үлкейтеді немесе азайтады	normal,length
text-decoration	Мәтіннің қосымша сипаттамасы	none, underline, overline, line-through, blink

6.5.2 color параметрі. Бұл параметр мәтіннің түсін береді. Color мәні ретінде түс аты (red), rgb мәні (rgb(255,0,0)) немесе он алтылық мән бола алады (#ff0000).

Пример:

h1 { color: green }

6.5.3 letter-spacing параметрі. Бұл параметр символдар арарсындағы интервалды үлкейтеді немесе азайтады. Келесі мәндерді қабылдай алады:

- Normal – символдар арасындағы жай (қалыпты) бос орынды анықтайды
- Length - символдар арасындағы тұрақты бос орынды анықтайды
- Мысалы:
- **pre { letter-spacing: 20px }**

6.5.4 text-align параметрі. Бұл параметр элемент ішінде мәтінді теңестіреді. Келесі мәндерді қабылдай алады::

- left - мәтінді солға теңестіреді
- right - мәтінді оңға теңестіреді
- center- мәтінді ортаға теңестіреді
- justify - мәтінді кеңдігі теңестіреді

Мысалы:

h1 { text-align: right }

6.5.5 text-decoration параметрі. Бұл параметр мәтін бағытын береді мәтіннің қосымша сипаттамасы. Келесі мәндерді қабылдай алады:

- none - жай (қалыпты) мәтінді анықтайды
- underline - мәтін астындағы сызықты анықтайды
- overline - мәтін үстіндегі сызықты анықтайды
- line-through - мәтін арқылы сызықты анықтайды
- blink - жарқыраған мәтінді анықтайды

Мысалы:

h1 { text-decoration: overline }

6.5.6 direction параметрі. Бұл параметр мәтін бағытын береді. Келесі мәндерді қабылдай алады:

- ltr - мәтін бағыты солдан оңға
- rtl - мәтін бағыты оңнан солға

Мысалы:

P { direction: rtl }

7.5.7 text-indent параметрі. Бұл параметр элемент мәтіннің бірінші жолы үшін азат жол жасайды.

Мысалы:

p { text-indent: 10px }